

HOGY' IS MONDTA DON BOSCO?

A GYERMEKNEVELÉS RÖVID ISMERTETÉSE.

COJAZZI—GYÖRE

Hogy' is mondta Don Bosco?

A GYERMEKNEVELÉS RÖVID ISMERTETÉSE

1. Hogyan őrizzük meg gyermekeink ártatlanságát?
2. Hogyan történik a megelőzés?
3. Hogyan javítsuk gyermekeink hibáit?
4. Hogyan irányítsuk gyermekeinket?
5. Hogyan kapcsolódjunk bele a gyermeknevelésbe?

DON BOSCO SZALÉZI MŰVEI, RÁKOSPALOTA

1 ° 9 ° 2 ° 9

Nihil obstat Rákospalota, 1. Juniis 1929.

Joannes Antal

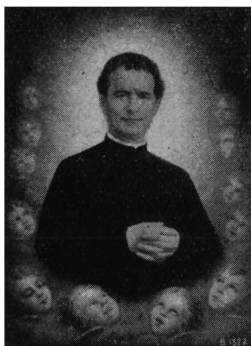
censor dioec.

2449/1929.

Imprimatur Vacii, 3. Juniis 1929.

Dr. C. Baksay

Vic. Gen. Eppalis.

Boldog Don Bosco János
1815–1888.

I. RÉSZ

Hogyan őrizzük meg gyermekünk ártatlanságát?

Mennyit ér a gyermek?

Hallgassátok csak mindnyájan, akiknek gyermekkel van dolgotok! Ti anyák, kik szívetekre ölelitek; ti testvérek és rokonok, kik cirógatjátok, és játszadoztok vele; ti járó-kelők, kik gyönyörködve nézitek, mint szalad, mint gurul az utcán!

Ugyan kérdeztétek-e már magatoktól: mit is jelent egy gyermek?

Megfelel nektek Boldog Don Bosco. „*A gyermek egy lélek, mely a megváltó Jézus képét tükrözi.*“

Szent dolog tehát, akár az ártatlanság élénk ragyogásával csillog, akár az első bűnök homálya borítja, akár pedig korai züllöttség fertőjébe temetkezett.

A szentkép mindig szent, akár gazdag keretben pompázik, akár pókhálós, poros falon búsul, akár a szemetesláda fenekén gunnyaszt.

Így gondoikozott Don Bosco.

Hogyan oltalmazzuk az ártatlanságot?

Oh ti, akik e szavakat olvassátok, gondolkozzatok és tanuljatok!

Rátok bízta Isten az ő isteni Fiának képét, szépen és tisztán, belenyomva egy gyermek lelkébe?

Gondoljátok meg, hogy ti vagytok annak őrei; gondoljátok meg, hogy Isten egykor számon kéri tőletek a reátok bízott drága kincset!

Don Bosco így cselekedett.

Azt akarta, hogy a gyermek lelkébe, abba a keresztvízben megtisztult ártatlan szép lelkébe hamar, igen hamar, minél hamarább betérjen az isteni Megváltó az élet kenyere alakjában.

Hány éves korában?

Don Bosco így mondta: *mikor a gyermek különbséget tud tenni kenyér és kenyér között és elegendő oktatást nyert a hit dolgaiban, első szentáldozáshoz kell bocsátanunk.*

Amit Don Bosco tett és tanított, azt az Anyaszentegyház is akarja, hogy cselekedjük és tanítsuk. Senkinek sem szabad élete e nagy lépését emberi tekintetből vagy hanyagságból elodáznia.

De, de, de, az első-szentáldozással nincs vége a ti gondoskodástoknak, sőt akkor kezdődik csak igazán.

Oh ti, akiknek gondjaira van bízva a gyermek, vigyázzatok reá, figyeljétek, és javítgassátok!

Vigyázzatok a pajtásokra, akik gyermeketekkel beszélnek és érintkeznek; vigyázzatok a könyvekre és újságokra, melyek keze ügyébe kerülnek; vigyázzatok a képekre és látványosságokra, melyek szeme elé jutnak.

Vigyázzatok, bizalmatlankodjatok, gyanakodjatok, mert a baj nagyon csalafinta, nagyon ravasz, nagyon behízelgő.

Nem szabad teljes biztonságban aludnotok; ne feledjétek az evangéliumi példabeszédet: a jó vetésre éjnek idején, míg a munkások aludtak, az ellenséges ember elvetette a konkolyt.

Figyeljétek meg körültekintő gondossággal, állhatatosan, gyermeketek első megmozdulásait; törekedjétek kipuhatólni jellemét, hajlamait, melyek első indulataiban megnyilvánulnak. Fedezétek fel fogyatékosságait, ám nem avval a kegyetlen szándékkal, hogy lesz mit hallgatnia, s lesz kapsz, hanem inkább az orvosnak szeretetteljes, gyengéd igyekezetével, aki azért akarja a bajt megismerni, hogy meggyógyíthassa, és ha lehetséges megelőzze.

Javítsátok! Ez igen súlyos kötelességtek. Ám javítsátok szeretettel, nyájassággal, szelídséggel. Vegye észre a gyermek, hogy jobban szomorkodtok ti a miatt, hogy büntetnetek kell, mint ő, hogy büntetést kapott. Vegye észre, hogy nem haragból cselekedtek, nem idegességből, nem szenvedélyből; lássa meg minden tekintetben, hogy egyedül és mindenekfelett az ő javát keresitek.

Origenesz atyja Leonidasz, gyakran letérdelt páréves fiacskája mellé, s megcsókolta mellét, hogy imádjá az ott jelenlevő Istent.

Ti is, az ártatlan gyermek előtt

ájtatosan, mintegy imádásban álljatok elgondolva, hogy Istennek élő tabernákulumát őrzitek.

Don Bosco így mondta.

„A gyermek, Jézusnak és Máriának — a gyönyörűsége.”

Miként őrizzük meg az ártatlanságot?

Don Bosco így mondta.

A gyermek szíve olyan, mint a malomkő: mindig örül. Ha jó gabonát öntötök fel a garatra, jó lisztet kaptok, ha silány vagy romlott a gabona, silány vagy romlott lesz a liszt is. Ha nem öntötök fel semmit, a kő megőrli önmagát. Ilyen a gyermek szíve is, nem áll meg szeretetével soha; jó dolgokat kell tehát neki adnunk, hogy ne legyen ideje gonoszságokat szeretni, vagy ami még rosszabb, saját vesztére önmagát.

Gondolkozatok csak, kik azt hiszitek, hogy megtettetek mindent, mikor a külső veszélyektől megvédtétek gyerekeketek ártatlanságát. Ez még csak óvó intézkedés; hasznos és szükséges, de nem elégséges.

Gyermekek egy kincs, egy drágakő, igen, azonban *élő kincs, élő drágakő*.

Gondolkoztatok-e már azon, mit is jelent-e szó: élni?

Élni annyit tesz, mint áthasonulni, asszimilálódni, növekedni, fejlődni.

Gyermekeketek tehát nem zárhatjátok szekrénybe, mint egy darab gyémántot, hanem folyton védve és segítve, környezetet kell adnotok neki, hogy lelki szükségleteit abból kielégíthesse. Adnotok kell neki táplálékot, hogy növekedjék, segítséget, hogy kifejlődjék.

Első kellék, amit a gyermeknek el kell sajátítania, az a mód: hogyan őrizze meg ártatlanságát.

Miként óvjuk meg az ártatlanságot?

Don Bosco így mondta.

„Az én nevelési módszerem lényege az, hogy a gyermeket olyan helyzetbe kell tenünnk, melyben lehetetlen hibáznia.“

Figyeljete e szabály értelmére.

A gyermek olyan, mint egy fiatal növény, mely fejlődhet erőteljesen is, satnyán is; nőhet egyenesen is, görbén is, a talaj, a napsugár s az eső

szerint. Ha valamely kertész ismerne olyan földet, melynek az volna a tulajdonsága, hogy csak azok a növények teremnek és nőnek meg benne, amelyek jók, a rosszak és haszontalanok pedig kivesznének, hiszitek-e, hogy a kertész minden pénzt megadna azért a földért?

Amit nem találhat meg az ember virágok és növények számára, megtalálhatja azt a család gyermekei részére. Teremthet a család olyan környezetet, mely a gyermek minden jó tulajdonságának fejlődést biztosít, ellenben nem engedi tenyészni a rossz hajlamok csíráit, hanem azokat egyenesen kiöli.

Milyen lesz ez a környezet?

Az a rendes és tisztántartott ház, ahol olyan emberek laknak, akik keresztény módon élnek és gondolkoznak, ahol csak becsületes egyének tehetnek látogatást; ahonnan ki vannak zárva az illetlen újságok és könyvek, de nyitva van az ajtó minden jótekingony dolog előtt, amelyet az igazi keresztény művészet csak teremteni tud.

Igy a gyermeknek nem lesz alkalmja arra, hogy bünt kövessen el.

A szórakoztatás.

Megfelelő környezet kell a gyermeknek. A jó környezetten kívül szórakozást is kell adnotok gyermekeiteknek.

Don Bosco így mondta.

„Adjatok a gyermeknek nagy szabadságot arra, hogy ugránozzék, futkosson, kiabáljon kedve szerint. A tornaszás, zene, szavalás, színház, meg a séta: leghathatósabb eszközök az engedelmesség biztosítására, az erkölcsösség megszilárdítására és a testi egészség megtartására. Egyedül arra vigyázzatok, hogy az előadás tárgya, a közbeszéd, a szereplő személyek és a néző közönség kifogás alá ne essenek. „Tegyetek amit akartok, szokta mondani az ifjúság nagy barátja, *Néri Szt. Fülöp*, nekem elég az, hogy bünt ne kövessetek el.“

E szavak után fontoljátok meg, vajjon helyesen gondolkodtok-e, mikor azt akarjátok, hogy a gyermek folyton veszteg maradjon, szakadatlanul csendben legyen, szüntelenül tanuljon.

Ha így gondolkodtok, akkor bizony tévedésben vagytok és jogtalanul cselek-

szetek. Nevelés helyett rontotok, szeretet helyett kegyetlenül gyűlöltök s a helyett, hogy magatoknak használnátok, saját károkat keressetek.

Igenis; tévedés, megkárosítás, igazságtalanság, kegyetlenség elsikkasztani a gyermektől táplálékának azt a részét, melyre feltétlen szüksége van.

Imádság? Jó dolog!

Szentségek? A legjobb!

A rossz társaktól s környezettől való távoltage? Dicséretes.

Jól beosztott és szorgalmas tanulás? A lehető leghasznosabb!

Elégséges-e azonban mindez? Nem, nem, nem!

Don Bosco így mondta:

„Adjatok a gyermeknek nagy szabadságot, hogy ugráljon, futkosson, kiabáljon kedve szerint.”

Talán túl sok volna ez a jóból? Ha a fentemlítettekkel van egybekapcsolva, akkor nem sok.

Ti, akik nem tűritek a vidám hangokat, a gyermeklármát, a zajos játékokat, elfelejtitek, hogy valamikor ép ez volt éltetek egyik alkotó eleme. Kinek a nevében akarjátok kénysze-

riteni őket erre a lemondásra, amely lehetetlen és kegyetlen igazságtalanság? Az ész nevében? Nehezen, hisz' az ész mondja egy régi közmondásban: a felhúzza tartott íj vagy elernyed, vagy elpattan. — A vallás nevében? Annál kevésbé. A bölcsesség-könyve mindenkinek mondja: vidámságban szolgáljatok az Úrnak; a szülőknek pedig: ne ingereljétek gyermekeiteket haragra magatok ellen.

Már pedig, ha a gyermek természetes élénksége el van nyomva, elveszti vidámságát, és haragot rejteget szívében.

Fontoljátok ezt meg alaposan, akik avval áztatjátok magatokat, hogy ártatlan gyermekekkel van dolgotok, mert álmaitokat nem zavarja, és mindig oly nyugodt mint a tej. Eljő az idő, amikor az ártatlanság csalóka látszata alatt előtűnnek majd a harag és elkeseredés szomorú gyümölcsei; s ti bánkódtok majd, sajnos nagyon késő.

Don Bosco így mondta:

„Amelyik gyermek nem élénk, nem lármás, az vagy testileg, vagy lelkileg beteg, vagy pedig igen ritka kivételt képez.“

II. RÉSZ

Hogy történik a megelőzés?

Adjunk táplálékot a szív vonzalmainak.

Ne akadályozzátok tehát gyermekeitek természetes élénkségét, és ne mondjátok őket rosszaknak azért, hogy nem tudnak nyugton maradni.

Mindazonáltal ez még magában nem elég. A játék és a mozgás a gyermek életének csak egy részét tudja betölteni. A szívnek is megvan a maga sajátos tápláléka: szüksége van szeretetre.

És itt a szülők, vagy nevelők buzgalma legyen a tanácsadó.

Ne mondjátok a gyermeknek azt, hogy *ne szeresse a rosszat*; hanem inkább azt mondjátok, hogy: *szeresse a jót*. Ha a gyermek megmarad a jónak szeretetében, nem igen kell figyelmeztet-

netek, arra hogy ne kövessen el rosszat.

A szív ügyei olyanok, mint a testi egészségé. Lehetetlen kellő óvatossággal lennünk a bennünket veszélyeztető ezer és ezer körülménnyel szemben, melyek egészségünk megrontására törnek. Még akkor sem lehetnénk biztonságban, ha üvegbura alá rejtőznénk.

Nos és, mire tanít bennünket az ösztön és a tapasztalat?

Arra, hogy tápláljuk és edzzük testünket, hogy ne legyen gyenge, vagy megsebezhető oldala a nyavalyákkal szemben. Egészséges, jól táplált, erős test, bizonyos óvintézkedések betartása mellett, egész biztosan le tudja győzni az elkerülhetetlen veszélyeket.

Így van ez a gyermeki szívvel is. Ha megtanulta, hogy úgy szeresse Istent, mint az ő jó Atyját; Jézust, mint édes Üdvözítőjét és szerető Barátját; a szentáldozást, mint isteni eledelét, a boldogságos Szület, mint a legkedvesebb égi Anyát; az őrzőangyalt, mint a leghűségesebb tanácsadót; szüleit, mint legnagyobb jótevőit; a családot, mint szent vonzalmainak igazi szentélyét; a templomot, mint a ke-

resztény élet középpontját; a hazát, mint az isteni Gondviselés kijelölte munkateret; a tanulást vagy kézművesmunkát, mint kötelességét és hatalmas élet-szükségletét; — ne higyjétek, hogy a gyermek időt szakíthatna arra, hogy neveltlenségekre, durvaságokra adja magát, hogy illetlen gondolatoknak, szabados beszédeknek és csúnya tetteknek áldozza fel magát.

Szívecskéje eltelik ezekkel a szent és tiszta érzelmekkel és hőn szeretett játékaival, s olyan lesz, mint egy drága illatszerrel csordultig megtelt edény.

Ti szerencsés, ti tapasztalt, ti igazi nevelők lesztek ha elmondhatjátok, hogy beírtátok a gyermek szívébe: *Megtelt!*

De ti szerencsétlenek, csalódtok, balgatók lesztek, ameddig abban a hiedelemben ringatjátok magatokat, hogy korlátokkal, — ha még oly vasból való korlátokkal is — megvédelmezték a gyermek félig üres szívét! Nem vélt utakon, a legravaszabb cselvetések lopóznak hozzá és megtöltik szívét gonoszsággal. Pedig ugyancsak nehéz lesz azt kiűzni onnan, hogy ha már befészkelte magát.

Mi Atyánk! . . .

Már most kérdezhetnétek: mit kell tennünk, hogy a gyermek megszeresse azt a sok jó és szép tanítást, amit a vallás, a tudomány és a szülői szeretet nyújt neki?

Don Bosco így mondta:

Először cselekedjétek és csak azután tanítsatok.

Más szóval: szeretitek-e először ti magatok az Istent, az édes Jézust, a boldogságos Szüzet, a szentségeket és a templomot?

Ha igen, akkor nem lesz szükségetek sok szóra. A gyermek látni és utánozni fogja példátokat, s szeretni fogja ő is, még mielőtt okoskodhatna rajtuk.

Tehát beszéljünk elég világosan: azt mondtuk „*szeretni*“ és nem „*félni*.“

Ha Istenről csak úgy beszéltek gyermekeitek előtt, mint aki csak büntet, igazságtalanságot követtek el Istennel szemben, és kárt okoztok a gyermekeknek. Hányan veszítették el minden vallásos érzésüket, mivel csak egy „mumus-istent“ tanultak megismerni,

és soha sem hallottak az evangélium egyik alapigazságáról: *Isten jóságos, irgalmas és jótevő Atyánk*. A félelem érzete a kor haladtával úgymint elveszett, s mivel a szeretetben nem találta meg természetes javítószerét, szívét e dolgok üresen hagyták, vagy ami még rosszabb, átítták a vallás iránti közönyösséggel.

Don Bosco így mondta:

A keresztény nevelés igen gyakran nem éri el célját, mert a nevelők túlságos félelmet gerjesztenek a gyermekekben Isten jelenléte iránt. A jóságos Istent úgy festik le előttük, mint valami madárijesztőt, hogy így félyelmet tartsanak közöttük. Ám a gyermek szíve hamar elszakad attól, ami neki nem tetszik; így az Isten iránt való szeretetük csökken, a bizalom és gyermeki édes ráhagyatkozás helyébe a bizalmatlanság és szolgaság érzete lopódzik.

Az anya vagy nevelő, ki keresztény szellemben akar nevelni, ne mondja minden pillanatban minden kicsiségért: „ha így cselekszel a pokolba jutsz, jön az ördög és elvisz, megver az Isten,

stb" . . . hanem: „ha így cselekszel, nem tetszel az Istennek, megszorítod jó őrzőangyalodat, és nem érdemled meg Isten áldását.“

Don Bosco így mondta:

„Isten csak egyet nem szível: az Ő törvénye iránt való engedetlenséget, mert ez akadályozza meg abban, hogy bennünket szeressen; ez kényszeríti, hogy bennünket, javulásunkra büntessen. Egyetlen cselekedetünket sem rejthetjük el előtte. Ő mindenütt jelen van, mindent lát, még legtitkosabb gondolatainkat is tudja. Tekintete mindig rajtunk pihen, de nem azért, hogy bennünket rajtakapjon és megbüntessen (ezt igazán nem szívesen teszi) hanem azért, hogy bennünket szeressen, s felbátorítson jelenlétével arra, hogy minden lehetőt megtegyünk arra, hogy szüntelen kedvében járjunk, s így szükségünkben segítségünkre siessen. Mint egy kézen fogva vezet bennünket, segít bensőleg is mindannak megtevésére, ami kötelességünk. Szívünk mélyét választotta lakhelyül azért, hogy azt megörvendeztesse, megvigasztalja, erőt és világosságot nyújtson neki, a tör-

vényei szerint való életre. Szent érzelmeket sugall, hogy szeressük mindazt, amit szeretnünk kell.“

Hasonlóképen a szentmisehallgatást és a szentségeket nem mint terhes és unalmas, ránézve kötelező dolgokat kell a gyermek elé tárunk, hanem mint alkalmas eszközt arra, hogy érzelmeinket önként megnyilváníthassuk, mert hiszen törekszünk, hogy Istent dicsőítsük, kérjük és a szentségek által — melyek számunkra a kegyelem csatornái, — Vele bensőbben egyesüljünk. Tanítsátok és taníttassátok sokat a katolikus igazságokat, és legyen rá gondotok, hogy a gyermek meg is szeresse azokat.

Don Bosco így mondta:

„Sohase kötelezzétek a gyermekeket a szentségek vételére, csupán bátorítsátok őket, és nyújtsátok nekik alkalmat, hogy azokkal élhessenek. Domborítsátok ki a szépségét, nagyságát és szentségét annak a vallásnak, mely oly könnyen alkalmazható eszközököt tár elénk szívünk megnyugtatóására, lelkünk üdvösségére, mint a szentségek, melyek végeredményben a polgári társadalom szempontjából is hasznosak. Ily

módon a gyermekek önkénytelenül is megszeretik az ájtatossági gyakorlatokat, gyümölcsözően és örömmel járulnak a szentségekhez.”

Ez egyszerű szavak fölérnek akár egész kötet neveléstannal. Hány szentségtöréssel és szentséggyalázással lenne kevesebb, ha a szülők és nevelők ez irányelvek szerint járnának el.

Don Bosco azt akarta, hogy ez történjék meg a valóságban is. Egy ünnepen se legyen kötelező az, hogy a szentségekhez járuljanak. Nem kell meghatározott napokat kitűznünk a gyónásra, s ilyen dolgokban nem illeti meg a nevelőket az ellenőrzési jog.

Figyeljétek meg Don Bosco intézéseit. A gyóntató minden reggel és minden este a növendékek rendelkezésére áll. A padokból a fiúk tetszés szerint lépnek ki, minden sorrend nélkül. (Oh, áldott rendetlenség, áldott tolongó felsorakozás az Úr asztalához! Ez a Jézus iránt való őszinte szeretetnek a jele, és annyi szentségtörésnek az elhárítója!) Az előljárók nem jegyzik föl, sem szemére nem hányják a növendéknek, ha ritkán, vagy egyáltalán

nem járul a szentségekhez, hanem minden alkalommal rámutatnak arra a lelki és ideiglenes haszonra, melyet a szentségek vétele által magunknak szerezhethünk.

Hasonlóképen járjatok el az imák és más ájtatossági gyakorlatokat illetőleg is. Nagy legyen szeretetreméltóságotok, meggyőződésitek és közvetlenségitek. Távol legyen minden rigorizmus, kényszer és túlzott alakiség.

A családi otthon szentélyében.

Isten után a család legyen első helyen a gyermek szívében. Ami azonban ezt illeti, kerüljétek a két szélsőséget, a kelleténél szigorúbb bánásmódot, mert ez visszataszító és felháborító, továbbá a túlságos gyengédséget, mert ez viszont ellágyulásra vezet.

Ha azt akarjátok, hogy a gyermek szeresse a házat, legyen az tiszta, csinos, a szépérzéknek kielégítő. Jusson eszetekbe, hogy nem a gyermek szolgál nektek, hanem ti szolgáltok a gyermeknek. *Szolgálni*, ezt evangéliumi értelemben mondtam, vagyis amint

ezt Jézus az apostoloknak magyarázta: „A pogány népek királyai uralkodnak alattvalóikon, és azokat, kiknek tekintélyük van a népen, jótevőknek hívják; nálatok ne így legyen, hanem aki köztetek a legnagyobb, az legyen olyan, mint a legkisebb, és aki igazgat, az úgy legyen, mint aki szolgál. Mert ki nagyobb: aki az asztalnál ül, vagy aki szolgál? Nemde, aki az asztalnál ül? Már pedig én úgy vagyok köztetek, mint aki szolgál.“

Ha tehát az isteni Mester magát tanítványai szolgájának tekintette, tekintse magát szolgának az is, aki a természet szerint, hivatalból, vagy küldetése által magára vette a nevelés édes igáját.

Ekképen cselekedve, ne féljünk, hogy talán fejünkre nő a gyermek. Hisz' olyan szolgálattelvés ez, mely nagyobb tiszteletre, szeretetre indítja a gyermeket, mint bizonyos basáskodó parancsolgatások. A szolgálat, amelyről szó van, ebben áll: a gyermek felett való tekintélyt Isten nem a mi hasznunkra, hanem a gyermek javára ruházta reánk. A tekintély törvényessége megszűnik, sőt káros igazságtalansággá

válík, ha ezeket a határokat átlépi, és a gyermekkel úgy bánik, mint valami eszközzel, megfélemlítvén annak emberi méltóságáról, akit az Úr teremtett, megváltott és megszentelt azért, hogy majdan a mennyország lakója legyen.

Don Bosco így mondta:

„Szerettedek meg magatokat, ha azt akartok, hogy féljenek benneteket.”

„A nevelő olyan egyén, aki a gyermek javára szenteite életét, miért is késznek kell lennie, hogy szembe-szálljon minden akadállyal, minden fáradsággal, céljának elérése végett.”

Tanulás és testimunka.

A tanulást és a munkát megszerettetni a gyermekekkel: nehéz feladatnak látszik; ám egyenesen lehetetlenné válík, ha mint büntetést állítjátok szembe elé.

Adjatok ellenben előnyt annak a gondolatnak, hogy a tanulás és a munka az életnek törvényei, s erőink kifejtésére szolgálnak. Idézzétek a gyermek emlékezetébe a munka utáni édes igaz örömet és megelégedést. Bátorítsátok gyakran, de sokat ne dicsérjétek őket.

A bátorítás lelkesít, anélkül, hogy büszkeséget keltene, míg a dicséret olyan mint a szeszes ital, mely pillanatra felhevít ugyan, de utána lanyhábakká tesz, mint voltunk.

Ha Don Bosco valamelyik növendékét meg akarta jutalmazni, megelégedett e szavakkal: „Nagyon helyes, nagy szíveséget tettél nekem, de még nagyobbat az Úrnak.”

Don Bosco így mondta:

Munkátok által érdemessé tehetitek magatokat a társadalom és Egyház előtt. Jót tesztek lelketekkel, különösen ha cselekedeteiteket felajánljátok Istennek. Helyeztétek előtérbe azt a munkát, amelyet az előljárók parancsolnak, vagy az engedelmesség előír, erősen ragaszkodva ahhoz, hogy belőle semmit el nem mulasztotok, más, nem parancsolt dolgok miatt.

Ha tehetségtek itt, vagy ott megcsillan, adjatok érte hálát Istennek, aki minden jónak adományozója, de soha el ne bizakodjatok, mert a büszkeség féreg, mely megrágja minden jócselekedet érdemét.

Gondoljatok arra, hogy éltetek hajnalán vagytok. Aki ifjúkorában nem szokik a munkához, henyélő lesz egész életén át, keserűségére szülőinek, szegényére a hazának, nagy kárára saját lelkének. Aki munkára van kötelezve, és nem dolgozik, Isten és feljebbvalója ellen lopást követ el. A restek haláluk óráján nagy lelkifurdalást fognak érezni az elveszett idő miatt. Az erény, melyet a diáknak leginkább kell ajánlani: az alázat. A gögös diák: buta, tudatlan."

Nagyfontosságú kis dolgok.

Tartsátok szemetek előtt azt a nagy-jelentőségű igazságot, hogy a gyermek túlfűtött tenniakarása nem merül ki a jámborságban, a családban, a munkában, a tanulásban s a még oly mozgalmas játékban sem. Itt valami új, eredeti és személyestevékenységre vanszükségünk, hogy az lekösse a gyermek szabad perceit, foglalkoztassa alkotni vágyó tevékenységét.

Éppen e célnak csodálatosan megfelelnek a :magukban véve csekélységnek látszó, de nagy nevelő erővel rendelkező kis dolgok.

Példának okáért a bélyeggyűjtés elsőrendű eszköz arra, hogy a gyermek üdvösen és eredménnyel töltse el szabad óráit. A szülők és nevelők vezessék rá a gyermeket ily irányú tevékenységre, mert nagyon sok esetben biztosítékot nyernek benne a gyermek erkölcsiségéről.

Hasonlóképen a festészet vagy a lombfűrészlet is teljesen leköti a gyermeket és sok kedves percet szerez annak, aki hajlamot érez a rajzra, vagy a folytonos faragcsálásra.

Ugyanez mondható a növénygyűjtésről is, melynél két előnyhöz jut el könnyűszerrel a gyermek: kifejlődik benne a helyes természetszeretet, s mellette értékes tudományos ismereteket is gyűjt.

Más gyermekek viszont hegyi sétákért és kirándulásért lelkesednek. A szülők és nevelők ne tagadják meg ezt a gyermekektől, sőt inkább kísérik el vagy kísértessék el őket.

Faluhelyen a kosárfonás s a háziipar más ágai nyújthatnak szórakoztató, s ugyanakkor hasznos foglalkozást a gyermekeknek.

Gondotok legyen rá, hogy a gyermek egész énjével adja át magát e csekélységnek látszó s mégis oly döntő fontosságú munkáknak s biztosak lehettek, hogy elhárítottátok a tétlenséget, minden rossznak szülő okát.

Don Bosco így mondta:

„Azon legyetek, hogy az ördög soha ne találja tétlenségben a gyermeket.”

III. RÉSZ.

Hogyan javítsuk gyermekeink hibáit?

Tanulmányozzuk a gyermek jellemét.

A szülőknek és a nevelőknek már a természettől beléjük oltott s a hivatásban való buzgólkodás által kifejlesztett képességük a kegyelem munkájától támogatva, megszerezheti számukra azt a biztos éleslátást, amely képesíti őket arra, hogy kiismerjék a gyermek jellemét s egyéniségét.

Don Bosco így mondta:

„A gyermekek rendszerint a következő három természet valamelyikével bírnak: jók, közészerűek vagy rendezek és rosszak. Akik jó természetet örököltek, azoknál megelégedhetünk a közönséges felügyelettel.

Sokkal nagyobb számmal vannak azonban a középszerűek, akiknek a jelleme és hajlama általában véve jó, de ingatag s közömbösségre hajló. A határozottan nehéz természetű ifjakkól minden tizenötre lehet számítani egyet.

Don Boscónak erre vonatkozó tételét más szavakkal így fejezhetjük ki: a jó ifjak rendszerint a vérmes vagy pedig a méla természetűekből kerülnek ki, azaz olyanokból, kiknél túlsúlyban van az érzelmi elem s ép ezért könnyen lelkesednek, vagy pedig higgadtak, nyugodtak, inkább fontolgtatók, mint ábrándozásra hajlók. A rendes természet nagyjából ideges vérmérsékletnek a sajátsága, s ez a vérmérséklet majd könnyelműségre, majd pedig közönyösségre viszi őket. A nehéz természet túlnyomóan az epésvérmérsékletű ifjakknál mutatkozik, az engedetlenség különféle formái alatt: függetlenségre törekvő s lázadozó, csökönyös, hajlíthatatlan, önfejű, erőszakos, fennhéjázó, gőgös, durva stb.

Don Bosco így mondta:

„Elsőrendű kötelességünk legyen, hogy tanulmányozzuk a módokat s az

eszközöket, hogyan javítsuk meg a rossz természetű ifjakat s miképen akadályozhatjuk meg, hogy a jók s a középszerűek ártalmára legyenek."

A legáltalánosabb hiba.

A gyermeki korról jár a könnyelműség és az álhatatlanság. A legnagyobb lelkesedésből minden átmenet nélkül a legmélyebb levertségbe esik, a korlátlan örömből a legnagyobb szomorúságba csap át. Tele van jóakarattal, de anélkül, hogy észrevenné, elfelejti saját kötelességét, mert természetének csapongó indulatai magukkal ragadják. Olyan, mint a hullámok prédájára bocsátott, ide-oda hányatott csónak.

Mily módon kezeljük ezt a nagy, végzetessé válható hibát?

Első dolgunk legyen, hogy különbséget tegyünk a korról járó könnyelműség, és a másik, mélyebben gyökeredző, mintegy a gyermek második természetévé vált könnyelműség között.

Ha olyan könnyelműségről van szó, amely minden hasonló korú gyermek-

nél előfordul, akkor a gyógyítás csak arra szorítkozzék, hogy megakadályozzuk, hogy e fogyatékoság túlságos szórakozottsággá fajuljon.

Ha a gyermek képes összeszedetten s figyelmesen elvégezni saját vallási és iskolai kötetmeit, különbséget tud tenni idő és idő, hely és hely között, ilyenkor nem kell mégijednünk, ha a gyermek itt-ott könnyelműnek mutatkozik: korának növekedésével ez a hibája teljesen elmúlik.

De résen kell lennünk, mikor a gyermek nem tesz különbséget tanulás és játék között, az iskola és az utca között, a templom és a játszótér között. Ez olyan könnyelműségnek a jele, mely feltétlenül a gyermek romlására vezet, ha idejében nem orvosoljuk.

Ezt a javító munkát nagy bátorsággal, sok türelemmel és kitartással, de főképen szeretettel kell végeznünk.

Rövid megfontolás formájában, bátran a gyermek szeme elé kell tárunk, mily nagy felelősséggel jár az élet. „Mi lesz belőled, ha most ily könnyelmű vagy? Hogyan akarsz gyűjteni, ha most nem vetsz?

Türelemre van szükségünk, hogy minden haragralobbanás nélkül, nyugodtságunkat mindvégig megőrizve, ne szünjünk meg figyelmeztetni s javítgatni a gyermeket.

Legyünk kitartók s ne veszítsük el bizalmunkat munkánk sikere iránt, legyen bár az hosszú és hálátlan.

Végül legyen nagy szeretetünk, mely a gyermek javát akarja; a lelkét szeressük, s legyünk segítségére földi és mennyei boldogsága megalapozásában. Ezt a szeretetet tápláljuk mindennapi imánkkal, melyben kérjük a jó Istent, hogy legyen hatékony a szavunk és vonzó a példánk, s hogy helyes szándék vezérelje a mi nevelői tevékenységünket.

Don Bosco így mondta:

„A közönbösségre hajlamos gyermekek rászorulnak a rövid, de gyakori intelemre, figyelmeztetésre, tanácsra. Buzdítanunk s bátorítanunk kell őket csekély jutalmakkal is; ki kell mutatnunk, hogy bizalommal vagyunk irántuk, amellet azonban folyton éber figyelemmel kell örködnünk felettük.”

A nagy hibák.

A nagy hibáktól való megóvás ezen az alapigazságon nyugszik: megnyerni a gyermek lelkét. Ha a kezetekben van ez az uralom, könnyű lesz meggyőzőtök a gyermeket arról, hogy leginkább az ő érdeke, hogy nevelői munkátokban közreműködjenek. Lassú, hosszú, türelmes munka lesz ez, de biztos sikerű, ha munkálkodástokra mint koronát helyezitek az imát és az Istenbe vetett bizalmat.

Don Bosco így mondta:

„Elengedhetetlen a türelem, a szorgalom és a sok ima, amelyek nélkül nézetem szerint hiábavaló minden szabály.“

Hogyan büntessünk?

Egyes gyermekek számára felesleges minden fenytés; de kétségtelen, hogy vannak olyanok, akikre ráillenek a szentírás szavai: „Aki kíméli a vesszőt, gyűlöli fiát.“ Az ilyen gyermeknek a büntetés keserű, de üdvös hatású orvosság.

Nagyon kell óvakodnunk, hogy felindult lelkiállapotban ne büntessünk. Tíz közül kilenc esetben ezt meg kellene bánnunk, mert több kárt okoznánk vele mint hasznot. Várjuk meg, míg elül haragunk s nyugodtan tudjuk megítélni a helyzetet, mikor a gyermek is hajlandóbb lesz a megfontolásra, mert csakis ebben az esetben lesz a büntetés igazságos, bölcs és határozott; csak ilyen esetben nem keveredünk ellentmondásba azáltal, hogy vagy túlszigorú büntetést alkalmazunk, vagy pedig a szélsőséges szigorból a legnagyobb erélytelenségbe esünk.

Don Bosco így mondta:

„A gyermekeknél büntetésszámba megy mindaz, amit büntetésnek használunk. Tapasztalati tény, hogy egy fagyos tekintet bizonyos gyermeknél nagyobb hatást ér el, mint egy csattanós pofon. Egyetlen megérdemelt dicsérő szó tökéletes jutalmat jelent, de egyetlen feddő tekintet is elégséges ahhoz, hogy emlékeztető büntetést jelentsen, ha a gyermek megfélemedezett magáról. Egyes rendkívüli esetektől eltekintve, sohase büntessünk nyilvánosan, a társak jelen-

létében, hanem négyszemközt, s a fen-nyíték kiszabásánál járjunk el a legnagyobb türelemmel és körültekintéssel, hogy a növendék az ész s a hit szemével belássa hibáját.

Az ész és a vallás.

Az eddig elmondottak mind egy pontban foglalhatók össze, amely valamennyiüknek igazi alapja, s ez: *az ész és a vallás.*

Don Bosco így mondta:

„Egész nevelési módszeremnek két rugója van. Kell, hogy a nevelő meg legyen győződve arról, hogy minden egyes ifjában, vagy a legtöbbszörében megvan az a természetes belátás, hogy az érdekében tett s neki is tetsző jót megismeri, azonkívül érzékeny szíve van, amely fogékony a hála érzelme iránt. Ha a jó Isten segítségével elértük, hogy szent vallásunk alapigazságai behatoltak az ifjak lelkébe, amely vallás a legnagyobb szeretettel emlékeztet bennünket az Úrnak az emberiség iránt érzett mérhetetlen szeretetére; midőn a nevelő eljutott odáig, hogy az elismerő hála húrja megrezdüljön a

növendék szívében viszonzásul a sok jóért, amelyben őt a jó Isten részesítette; végre, ha észbeli indítékok alapján az ifjú meggyőződött arról, hogy az Úr iránt érzett igazi háláját s elismerését kifejezésre is kell juttatnia azáltal, hogy az Ő szent akaratát teljesíti, parancsait tiszteletben tartja, különösen azokat, amelyek az egymás iránti kötelességeket írják elő — ha mindezt sikerült elérnünk, akkor a nevelői munkának nagy része be van fejezve. Ily módon a vallás a tüzesvérű paripa szájába tett zabola szerepét tölti be, amellyel a harcós a lovát fékezi s kormányozza, az ész pedig a gyepplőhöz hasonlítható, amelyet a lovas majd megfeszít, majd szabadabban enged s ezzel olyan eredményt ér el, amilyent akar. Igaz őszinte vallássosság, amely az ifjak cselekedeteinek irányítója lesz; ész, amely a vallás szent követelményeit helyesen alkalmazza minden egyes cselekedetre édes szabályként: ime e két szóban van összefoglalva az én nevelési módszerem, melyet az ifjúság nevelésénél alkalmaztam.

Nevelési módszeremből nincs szám-
üzve az üdvös megfélemlítés. Elég csak
rámutatnunk arra s fontolóra vennünk,
hogy sok és felette nagy büntetéssel fe-
nyegeti szent hitünk azokat, kik semmibe
sem veszik az Úr parancsait s azokat nagy-
merészen áthágják. Kemény és szigorú
fenyegetések ezek, s ha sokszor fel-
hívjuk rájuk a növendék figyelmét, meg-
hozzák a maguk gyümölcsét, annál is
inkább, mert ezek a fenyegetések nem
szorítkoznak csupán a külső kihágásra
és bűnre, hanem büntetést helyeznek
kilátásba a legtitkosabb és legelrejtet-
tebb rossz gondolatért is.

Hogy ezek az igazságok mennél in-
kább behatoljanak a lélekbe, csatoljuk
hozzájuk a vallás igaz gyakorlását,
a szentségekhez való gyakori járulást
és a nevelő kitartó munkáját: így
biztosak lehetünk, hogy az Úr segítsé-
gével eredményt érhetünk el a meg-
átalkodottaknál is és sokan közülük jó
keresztényekké lesznek.

Különben is, ha a gyermekek meg-
győződnek arról, hogy nevelőik valóban
a javukat akarják, igen sok esetben
elég nagy büntetésnek számít az enge-

detlenek számára a nevelő tartózkodó viselkedése, amely megéreztetni velük azt a fájó szomorúságot, amellyel látnia kell atyai gondoskodásának eredménytelenségét.

Ez a módszer talán a legkönnyebb, és minden bizonnyal a leghatékonyabb, mert a vallás gyakorlása által magára is vonja a jó Isten bőséges áldását.”

A titkok titka.

Don Bosco egész nevelői életében csodás eredményeket ért el. Íme, lássuk az ő sikereinek titkát.

Don Bosco így mondta:

„Nem elég, hogy csupán szeretjük az ifjakat, hanem nekik maguknak is tudniok kell azt, hogy mi szeretjük őket. Ha megismerik szeretetünket olyan dolgokban, amelyek nekik tetszenek, ha részt veszünk apró dolgaikban, gyermeki kedvteléseikben, szeretetet fognak látni ott is, ahol hajlamukkal merően ellentétes dolgot követelünk, amilyenek a fegyelem, a tanulás, saját maguk megtagadása, és megtanulják ezeket a dolgokat szeretettel gyakorolni. Az elől-

járók szeressék azt, ami a gyermekeknek örömet okoz s akkor a gyermekek is szeretni fogják azt, amit az előljárók óhajtanak. És e módon meg lesz könnyítve az ő munkájuk . . . Aki azt akarja, hogy szeressék, mutassa ki maga is, hogy szeret. Az Úr Jézus kicsinnyé lett a kicsinyekért és viselte gyengeségeiket. Ime a meghitt családiasság példaképe. Aki megtudja magát szerettetni, az elér mindent, főleg az ifjaknál, mert a kölcsönös bizalom mintegy delejes áramként kapcsolja össze az előljárókat növendékeikkel. A szívek megnyílnak s a növendékek feltárják hibáikat. A kölcsönös szeretet teszi elviselhetővé a növendékek által okozott fáradalmakat, hálátlanságot, hanyagságot s más hibákat. Ime itt van tehát a mi példaképünk“.

Rövid szavak ezek, de felérnek vaskos pedagógiai kötetekkel. De hogy mindig így cselekedhessünk, meg kell őriznünk ifjú, sőt gyermeki lelkületünket és szívünket, melyet Attól kapunk, ki egyedül adhatja meg azt és Aki e nagyszerűségű ígéret mondta: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket!“

Jézus az egyedüli igaz nevelő.

Jézushoz kell tehát vezetnetek gyermekeiteket, ha Don Bosco gondolata szerint akarjátok nevelni őket. Valójában ti nem is tudjátok nevelni őket, hanem csupán csak a testté lett örök Bölcsesség. Minden gondotokkal azt kell tennetek, hogy a gyermekek közeledjenek az egyedüli igaz Mesterhez. Neki mutassák meg lelküket mint fehér vásznat, hogy megkapják és megőrizték az isteni vonásokat.

Don Bosco így mondta:

„Közel negyven éve foglalkozom az ifjúsággal és Isten segítségével nemcsak azt értem el, hogy szorosán vett kötelességemet elvégezhettem, hanem azt is, amit egyszerűen óhajként nyilvánítottam, s mindezt olyan gyermekeknél, akiknél elveszettnek látszott még a reménye is.“

Minden nehéz esetben kérdezzük önmagunktól: Hogyan cselekedne ebben az esetben Don Bosco? Azután cselekedjünk úgy, ahogy lelkiismeretünk diktálja.

Legyünk nyugodtak, mindig azt a megoldást fogjuk választani, mely a legjobb és a gyermeknek igazi javát szolgáljuk.

Boldog Don Boscónak atyai mosolya világítson, vezessen és erősítsen meg bennünket.

IV. RÉSZ.

Hogyan irányítsuk gyermekeinket?

A hivatás.

A szülő és a nevelő feladata még nem fejeződött be azzal, hogy a gyermek ártatlan lelkét oltalmazta, megőrizte, táplálta, és esetleges hibáiról leszoktatta. Hátra van még a legfontosabb rész: a hivatásra való nevelés.

Nézzetek csak körül egy szabad térségen, mikor gyenge fuvalmat éreztek. Amíg a magasba szegzitek szemeket, nem tudhatjátok honnan fúj a szél. De ha a földre néztek és látjátok, hogy a szalma- és fűszálacskák mind egy irányba mozognak, ebből már megismerhetitek a szél irányát. A szalma- és fűszálacskák magában véve

csekélység, de ebben az esetben mégis *valamire szolgálnak*.

Igy kell tennetek a gyermek-ifjú hajlandóságaival és képességeivel is. Ha a gyermek valamiben örömét találja, valamihez vonzódik, vagy valamire hajlandósága van, ez magában véve csak csekélység, de a nevelő szerető, gondos tekintetének elégséges, hogy meglássa benne azt az irányt, amerre az isteni Gondviselés az illető gyermek-lelket hívja.

Ha az ifjút magára hagyjuk, nem tudja megérteni a természet titokzatos ösztönzését és a Gondviselés hívó szavát, amely inkább erre, mint amarra az útra szólítja. Égető szüksége van tehát egy baráti kézre, felvilágosító szóra, hogy segítségére legyen abban, hogy számot adjon magáról saját magának, hogy az isteni hívás szerint igazodhassék.

Nemcsak a papi, vagy szerzetesi pályát értjük ha hivatásról beszélünk, hanem hivatás kell valamennyi életforma számára, mert ezek a különböző életpályák egy keresztény hívő szemében mindmegannyi utak, amelyek valamenny-

nyien a közös haza felé vezetnek s ott találkoznak: a mennyországban.

Ha azt kérditek: *hol kereshet majd többet és gyorsabban?* — és csak az erre kapott feleletet veszitek döntőnek fiatok pályaválasztásánál, annak a veszélynek vagytok kitéve, hogy nem szülői, hanem inkább árulói lesztek véreteknek, és rajtatok is beteljesednek az Úr Jézus szigorú szavai: *Az embernek ellenségei az ő háza népe.* Ezt a kérdést is lehet felvetni, sőt fel is kell vetnetek, de csak akkor, ha már megfeleltetek arra a másik kérdésre, mely így szól: *mindent jól megfontolva, melyik hát az az út, amelyen fiam biztosíthatja lelki üdvösségét?*

Mikor erre a kérdésre kell feleletet adnotok, ne bízzatok saját magatokban, hanem a döntést hagyjátok valamely bölcs emberre, esetleg a családnak egy őszinte és keresztény érzelmű barátjára, vagy pedig az egész ügyet tegyétek le annak a papnak a kezébe, aki lelki ügyeiteket gondozza.

Ha fiatok jámborságából, a templomi dolgok iránt érzett vonzalmából és más jelekből arra lehet következtetnetek,

hogy hajlama és hivatása van a papi pályára, akkor tartsátok szemetek előtt a következő három szabályt:

1) Ne akadályozzátok semmiben, sem szóval, sem tettel, s ne engedjétek, hogy más valaki akadályt gördítsen fiatok önkéntes hajlandósága elé.

2) Buzdítsátok, bátorítsátok, de egyben magyarázzátok meg neki, hogy a papi élet folytonos apostolkodás és áldozat, s benne — magunkban is, másokban is, — csak az égi javakat szerethetjük és nem a földieket.

3) Főképen pedig imádkozzatok ti magatok és imádkoztassátok gyermekeket is; tanácsotokkal vegyétek rá, hogy állandó gyóntatót válasszon magának, aki előtt feltárhatja bizalmasan szívét, mint leghívebb barátja előtt. Mikor arról van szó, hogy a papi pályára hajlamot mutató fiatokat nevelőintézetbe adjátok, legyetek résen és ne engedjétek magatokat félrevezetni a kevesebb költségtől, vagy bizonyosfajta *reklámtól*. Győződjetek meg személyesen, vajjon abban az intézetben az Úr szelleme, vagy pedig a világ

szelleme uralkodik-e. Nézzétek a gyümölcsöt, melyet az illető intézet termelt, mert gyümölcséről ismeritek meg a fát.

Óvakodjatok attól, hogy gyermekeketek anyagi érdekből vagy későbbi haszon reményében irányítsátok a papi pályára. Ezzel a legnagyobb mértékben elárulnátok fiatok, az Egyház és magatok jól felfogott érdekeit.

Don Bosco így mondta:

„A pályaválasztás az egész élet mesterkereke. Valamint az órában odavan az egész szerkezet, ha egyszer elromlott a mesterkerék, úgy üdvözülésünk rendjében elhibázott lesz egész életünk, ha egyszer életpályánkat eltévesztjük.

Papi felszentelésem előestélyén édesanyám így szólt hozzám: Édes fiam, tudd meg, hogy e naptól fogva én tőled már semmit sem kívánok, semmit sem várok. Szegénységben születtem, szegénységben éltem, szegénységben akarok meghalni. De ha te egykor mint pap meggazdagodol, engem többet nem látsz, sohasem látogatlak meg. Jegyezd meg jól!”

Belépés a társadalmi életbe.

Ha nem bízzátok a gyermeket igazi keresztény intézetre, a társadalmi életben kell őt irányítanotok.

Ne áltassátok magatokat azzal, hogy a család kielégíti őt és hogy a gyermek teljesen és kizárólag a tiétek. Jobb ha ti vezetitek be a társadalomba, mint mások.

Első lépései a társadalmi életben döntő befolyással bírnak, tehát veszélyesek lehetnek. Jaj annak az ifjúnak, aki barátságot köt első társaival, akikkel az utcán vagy az iskolában találkozik. Legtöbb esetben veszedelmes találkozás.

Ellenben keresztény bölcseséggel cselekeztek akkor, ha a gyermeket a társadalmi életnek mintegy előcsarnokába vagyis azon próbahelyeire küldték, amelyeket ünnepi oratóriumnak, társulatnak, vagy katolikus körnek neveznek. Elégséges garancia az, hogy ott keresztény szellem uralkodik, ha a társak nem veszélyesek, és ha az eljárók atyai szeme örökös felettük.

Irányítsátok tehát a gyermekeket ezekre a vasárnapi és köznapi tartózkodási helyekre, kérdezősködjétek tőlük, hogyan beszélgetnek ott és mit csinálnak; segítsetek nekik a jó és rossz társak megválasztásában, világosítsátok föl, őket, hogyan húzzanak hasznot az első tapasztalatokból; mindenk felett pedig kötelezzétek a fiatalságot annak megfontolására, hogy melyik társulat alapszik keresztény elveken, mert csakis azokhoz szabad adnia nevét, erkölcsi befolyását, pénzét és tulajdon szívét.

Ne legyetek féltékenyek!

Akárhányszor fogjátok hallani, hogy egy ifjú szinte módfelett dicséri az oratóriumi s körü életet és azt a családi élet fölé helyezi.

Ebben az esetben vizsgáljátok meg az ifjú magaviseletét. Vajjon hűségesebb-e saját kötelességeinek teljesítéséhez és gyakorlatibb keresztény lett-e? Világos jele ez annak, hogy ti nem rendelkeztek azzal a keresztény szellemmel, amely hevíti az oratóriumot és kört. Irigykedés helyett határozzátok el magatokat arra, hogy magatokévá

teszitek cselekedeteinek, szavainak legfontosabbjait, ha nem is tekintitek azokat prédikációknak.

Lehet hogy ő egy fiatal apostol, egy új hadsereg katonája, aki Krisztust hordja az ő friss ifjúságában. Egyike ő azoknak az ifjaknak, akik a fiak seregében vannak, akik mernek prédikálni atyjuknak. Ha az az oratórium vagy kör, ahova gyermekek jár, Don Bosco nevét viseli, áldjátok az ő nevét, és ezt következtessétek le magatoknak: az ő szavának visszhangja elérkezett hozzánk, ez ifjú élete útján.

Ha pedig az ifjú dicséri az oratóriumot vagy kört, épen azért hogy jobban szereti mint a családot, egyidejűleg pedig hanyagabb kötelességeinek teljesítésében, hiú, világias lesz és kereszténytelenné válik, legyetek bizalmatlanok a kör vagy oratóriummal szemben, érdeklődjétek okosan a dolgok tényállása iránt, és igazodjatok lelkiismeretetek szava szerint. Az az oratórium talán egy egyszerű szórakozóhely.

Don Bosco így mondta:

„Az oratórium oly sok ifjúnak megmentő bárkája.”

Don Bosco ünnepi oratóriuma.

Ha a napközi otthon az u. n. oratórium egyaránt akar megfelelni a gyermeki léleknek s a modern követelményeknek, olyannak kell lennie, amilyennek Don Bosco elgondolta.

Miután nyolc éves korában magának az isteni Gyermekbarátnak és szentséges anyjának ajkáról megkapta a parancsot, hogy szelid bárányokká változtasson egy végeláthatatlannak tetsző gyermekcsapatot, akiket már rabba tett és egészen elcsúfított a bűnözés, — ő minden előzetes terv és előkészület nélkül, mintegy önkénytelenül megalapította oratóriumát s teljesen rávéste egyéniségének vonásait.

Don Bosco oratóriumainak főbb jellemvonásai:

1.) Elsősorban jobbá tenni a gyermeket és azután megtartani a jó úton. Oratóriuma nem szigorú, zárt kapukkal ellátott intézmény, amelybe igen körülményes a bejutás, hanem mindenki számára tárva-nyitva a bejárat. Az egyetlen feltétel az, hogy valaki

eljőjön, s ha csak szemernyi jóakarata van, az elegendő, hogy benne maradjon.

2.) Minden tisztességes és erkölcsi szempontból kifogástalan móddal és eszközzel oda kell hatnunk, hogy mennél tömegesebben vonzzuk az oratóriumba a gyermekeket. Éppen azért első törekvésünk legyen, hogy mindig valami újdonsággal kössük le őket, érdekesebbnél érdekesebb játékokkal és szórakozási lehetőségekkel lepjük meg a fiúknak újságra vágyó képzeletét, hogy azok minden vásár- és ünnepnap valami kedves, új meglepetésben részesüljenek.

3.) A főgond azonban arra irányuljon, hogy a fiúk szívét sok szeretet és határtalan türelem árán magunknak megnyerjük, mégpedig azáltal, hogy mindenkinek mindene leszünk, mindenkit a jámborságra s a meggyőződéses keresztény-katolikus életre törekszünk nevelni, anélkül, hogy ezért az önfeláldozó és kitartó munkáért csak valami fizetést is elfogadnánk.

A tárt ajtókkal bíró és mindig vendégszerető ház vidám, ünnepi külső-

vel és az ott tanyázó szeretettel, mely mindig remél és soha sem csügged: íme, ezek képezik sarkpilléreit Don Bosco oratóriumának, minden szalézi oratóriumnak.

A fentebb ismertetett oratórium boldogulása teljesen az igazgató s a többi dolgozó személyzet munkálkodásától függ. Tágas helyiségek, nagy udvarok, különböző játékok, fényes színpadi szórakozások stb. magában véve mind elégtelen és igen sokszor gyakorlatilag hasznavehetetlen eszközök, ha nem járul hozzájuk a vezetők teljes odaadása, mellyel napról-napra feláldozzák magukat tökéletes odaadással és a legnemesebb céllal, anélkül, hogy egy pillanatra is meghátrálnának. „Szeress és tégy, amit akarsz” — mondja szent Ágoston, — vagyis szeresd testvéred lelkét, az ideiglenesnek örökkévaló javát és akkor könnyű lesz megtalálnod a módját, hogy lelke üdvösségét előmozdítsad. Ne félj, ily módon sohasem térsz le a helyes útról. Mert a szeretet sok más tulajdonságot és képességet pótol, amelyekről a világ azt hiszi, hogy elengedhetetlenek.

A szeretet adja meg azt az igazán mély prófétai, szinte csalhatatlan érzéket, amellyel felismerhetjük a gyermek szükségleteit és bajait, gyorsan és világosan oldjuk meg az ezernyi lelki problémát, amely minden nagyobb gyermekeseregben, bármely pillanatban felmerülhet.

Don Bosco így mondta:

„Aki komolyan akarja, hogy egy falu vagy város erkölcsi megújódáson menjen át, annak e célja elérésére nincsen alkalmasabb és hathatósabb eszköze, mint egy ünnepi, vagy inkább mindennapi oratóriumnak a megnyitása.”

A második család.

Elhatároztátok, hogy gyermeketeket intézetbe adjátok? Mindenekelőtt és mindenekfelett ezt kell kérdeznetek: a tulajdonosok és előljárók abban az intézetben szándékoznak-e betölteni megfelelő missziót, vagy van-e tetteiknek magasabb célja?

Ha sejtitek, hogy a fő ok az érdek, bizalmatlankodjatok és ne hagyjátok befolyásoltatni magatokat az egyenruha,

a külső udvariasság formái, a vizsga kecsegtető kimenetele által.

A nevelés olyan nehéz dolog, akkora türelemmel, akkora áldozattal jár, hogy csak a hivatás és keresztény szeretet inspirálhatja és tarthatja fenn. Semmiféle anyagi értékkel nem lehet megfizetni azt az életet, amely az ifjak átalakításában lassan-lassan emészt fel magát.

Ha tehát valójában szeretitek gyermeketeket és másokra akarjátok bízni, keressetek olyan intézetet, olyan otthont, olyan konviktust, amelynek alapítása, személyzete, eszközei a keresztény szeretetből erednek. Csupán ott találjátok azokat a személyeket, kiket Krisztus szeretete lelki gondviselőkké avat, akik tudják képviselni és néha felül is mulni, a természetes atyai szeretetet. Csakis ott találja meg a gyermek azt a második családot, melyben a szent ügyért való munkálkodás, a cselekedetek megnemesítése az ima és a szentségek, csökkentik a kellemetlenségeket, mert hisz minden ténykedésükkel Istennek ajánlják ezt a mesterséges együttest, melyet intézetnek nevezünk.

Don Bosco intézete.

Az ezerkétszáztizennyegy intézet — fiúk és leányok részére, — amelyek Don Bosco nevét viselik, szelid társai akarnak lenni a szeretetből fakadó és szeretetre irányuló intézeteknek. Ezekben Don Bosco gondolata él, itt a gyermek jóakarátát rövidesen megnyerik.

„Belépésének első napjától számítva, nem tudja elképzelni, hogy kolostorban van, amelyben el van fojtva korának és szívének rugalmas elevensége, ahol egyedüli összekötőkapocs a fegyelem, amely elválasztja a parancsolót az alattvalótól. Efféle előítéleteknek nyoma sincs lelkében. Másutt az előljárótól félnek, sőt zavarba jönnek, ha leereszkedik hozzájuk. Itt az előljáró az első jóbarátja, akivel találkozik, aki neki több, mint testvére, több mint atyja. Don Bosco száműzte házából a prefektustípust. A műhelyek felügyelője és az ifjú, amennyire a körülmények engedik, együtt élnek. A mesterek örülnek, ha látják fiaikat, mert nekik nem kötelesség, hanem kedves kényszerűség a velük való együttlét, mert így egymásközt megoszt-

hatják a zajos szabadidőt, a szent magabizalmat és a napi kis keresztek.

Nagy ritka, — ha csak egészen el nem romlott az a növendék, — hogy ne támaszkodnék teljes bizalommal, a testvériesen érző szalézi lelkületére, kinek kedélyessége és jellemének önkéntes megnyilvánulásai a gyermek nevelődésére mélyen átforgató erővel hatnak. E nevelésnek első és legfőbb célja az életben való testvériség, hogy kicsinnyé legyen a kicsinyekkel és hogy mindenkinek mindenévé legyen.

Olyan nevelés ez, melyben a nevelő önmagát teljesen feláldozza, amely annál hatékonyabb és nemesebb, minél kevesebbet kell fenytítenie, amelynek eredete nem a földi okoskodásokban, hanem egy felsőbb alapigazságban található.

Ilyen a vallásosság a szalézi házakban. Szinte nem merem kimondani, hogy olyan különleges módszer ez, amely nem rendelkezik előzetesen leszűrt tudományos alaptételekkel, mert hiszen az ellenkeznie a szív közvetlen érzéseivel és ennek következtében a vallásosság olyan paragrafusokon alapulna, melyek előre ki vannak cirkal-

mazva, mint valami tantervezet, vagy fegyelmi szabályzat, mely a szigorú kötelezettség színezetével bír. A szalézi intézetekben az előjárók és a gyermekek közti folytonos együttlétből természet-szerűleg és hamisítatlanul tör elő a vallásos meggyőződés, melyet mintegy az intézeti levegővel szívunk magunkba, amely mindent áthat és céltudatosan, eredményesen viszi sikerre a nevelés feladatait.

Ez a vallásosság megmutatja lelkünknek, hogy Isten kegyelmét mikép hasznosítsuk. Arra buzdít, hogy a vétket inkább előzzük meg, minthogy annak elkövetéséért büntetnünk kelljen. Irányítja, megjavítja ésszerűtetre ösztönzi gyermekeink benső indulatait és így hamarabb jutnak el a töredelmes bűnbánathoz, mint a hivatalos elnyomatás, vagy a rászabott büntetés által, melyek a szívet hidegen hagyják, a lelket pedig annyira elkeserítik, hogy a gyermek végeredményben az egész felügyeletet, keservétől indítva, gyűlölettel kikacagja.

Van tehát a szalézi életmódban valami, amely ugyan nem feltűnő, de nem is titokzatos és mégis minden más intézet

től, mely hozzá külsőleg hasonlatos — vagy rokon célok szolgálatában áll — élesen megkülönbözteti. Ebben rejlik Boldog Don Bosco alapításainak nagysága és ez teszi őt a keresztény nevelők legelsőbikévé. Iskoláiból kitűnő keresztények, sőt szentek is kerülnek ki.

Don Bosco így mondta:

„A gyakori gyónás, áldozás és mindennapi szentmise hallgatás alátámasztó pillérei minden olyan nevelőintézet sikeres működésének, melyből a megfélemlítést és a korbácsot — kirekesztették.

V. RÉSZ

Hogyan kapcsolódjunk bele a gyermeknevelésbe?

Kik a szalézi Munkatársak?

Minden kereszténynek elsőrendű kötelessége, hogy a jó Isten munkatársa legyen, mert mindenkinek szólnak az Úr szavai: *Szeresd felebarátodat, mint tennmagadat s viseld gondját az ő lelkének.*

Mindazok, akik bíznak Don Bosco tanításában és működésében, s az ő szellemében akarnak munkálkodni, azok Don Bosco munkatársaivá lesznek. Ezek közreműködnek Don Boscóval de — ez jól megjegyzendő! — nem pusztán Don Boscóért.

Igaz, hogy a szalézi intézmény a szeretet adományaiból tartja fenn magát s épen ezért szüksége van támogatókra, kik a jótevők, de e mellett nem

hagyandó figyelmen kívül, hogy a szalézi inlézmény elsősorban tervszerűen dolgozó apostolok serege, s minden tagja azért fárad, hogy valósággá váljék a Miatyánk szava: Uram, jöjjön el a Te országod!

Akik Don Bosco nevében az ő tanítása s útmutatása szerint, az ő példájától serkentve az Úr ez országának a kialakításán s eljövételén munkálkodnak, azok a szalézi munkatársak.

Don Bosco így mondta:

Eljön majd az idő, mikor jó kereszténynek lenni annyit tesz, mint szalézi munkatársnak lenni.

Don Bosco küldetése.

Mikor fogunk szalézi módon közreműködni? Ha jól megértettük, milyen küldetéssel állította az Úr Boldog Bosco Jánost a világba.

Don Bosco az Úr boldog szolgája, kiben reményeink beteljesedtek, mert immár az oltár dicsőségére került. Valamennyi szentben különös ajándékot ad az Isten a világnak, mert mindig valamilyen határozott hivatást ruház reá, mely megmutatja, mik az isteni

Gondviselés tervei egy bizonyos korszakban. Midőn az Isten kiválasztott fia megjelenik, szavával, példájával és cselekedeteivel rámutat a fenyegető veszélyekre, melyekbe az illető kor rohan, s megjelöli a módot, hogyan akarja az Úr e bajokat orvosolni Egyháza által. Ezért a szent, kortársainak folyton a szemük elé állítja, melyik a legszükségesebb teendő, milyen irányban kell megindulnia a keresztény tevékenységnek, mentő munkának.

Mit jelent tehát végelemzésben az, hogy valamely szentet megértünk? Azt jelenti, hogy megértettük az Isten gondolatát egy bizonyos történeti korszakra vonatkozólag. Jelenti, hogy közreműködésünkkel támogatjuk az Úr üdvözítő terveit.

Mi volt boldog Don Bosco küldetése? *Hogy megóvja, vagy kiragadja az ifjúságot azoknak a kezéből, akik ellenségei boldogulásának.*

A jó Isten azért adta ezt a különleges küldetést Don Boscónak, mert más időkben az ifjúság nem volt oly tömör veszélynek kitéve, mint napjainkban.

Ha tehát közre akarunk működni,

együtt akarunk munkálkodni Don Boscóval, mentsük meg az ifjúságot, vagy támogassuk legalább azokat, akik ennek az ifjúságnak a megmentésén munkálkodnak.

A két ellenség.

Mentsük meg az ifjúságot boldogulásának ellenségeitől, amelyek közül a legelső a — hitetlenség.

Nagy bűne a modern társadalomnak, hogy az Istent kizárta az állami és társadalmi életből. Sokan azok közül, akik a népek vezetését és kormányzását tartják a kezükben, utána szajkózzák az áltudósoknak: az Isten fogalma be nem bizonyított hipotézis, s ennél fogva nyugodtan figyelmen kívül hagyható. — Ha ezt a gonosz, vakmerő tervet sikerülne megvalósítaniok, alapjaiban rendítenék meg és szétzüllesztenék a társadalmat.

Ha Don Bosco munkatársai akarunk lenni, ha vele közre akarunk működni, első és legfontosabb feladatunknak tart-suk keresztény-katolikus szent hitünk tanítását és gyakorlását.

Azt kérdi talán valaki, hogy milyen módon? A megvalósítás mikéntje már nagyon egyszerű, ha előzőleg meg vagyunk győződve, hogy a modern kornak ez a legégetőbb követelménye.

Szomszédságunkban, vagy másutt ismerünk talán gyermekeket, akikkel senki sem törődik? Don Bosco általunk akarja ezt a fiatal lelket gondjába venni; azt akarja, hogy mondjunk neki egy-két jó szót, segítsük és irányítsuk a templomba, iskolába, az oratóriumba.

Vagy ismerünk talán valamilyen katolikus ifjúsági intézményt, amely a nagy közöny, az anyagi és személyes közreműködés hiányában csak tengődik? Don Bosco segíteni, lendíteni akar ezen a művön a mi anyagi hozzájárulásunkkal és személyes munkánkkal.

A jó sajtó terjesztésében szükség van a mi támogatásunkra? Don Bosco nevére és szeretetére, ne tagadjuk meg tőle ezt a segítséget!

Szent versengéssel siessünk, hogy az elsők közt legyünk, akik nevüket és karjukat odaadják a szent ügy támogatására.

Egy másik nagy ellensége az ifjú léleknek *a bűn*. E téren Don Bosco munkatársai vagyunk a bűn elleni küzdelemben, ha mélységesen és bensőségesen tiszteljük az erkölcsi tisztaságot és szentséget, s azt gondoljuk, ápoljuk saját magunkban, gyermekeinkben, s mindazokban, akikre bármilyen módon befolyást gyakorolhatunk.

Don Bosco munkatársai vagyunk, ha mi is, mint Szent Pál, szent tűzzel lángolunk, ha azt látjuk, hogy egy ifjú testi-lelki lezüllés veszélyében forog. Ilyenkor kérdezzük meg saját magunktól: *mit tenne most Don Bosco az én helyzetemben?*

Ő nem tekintené sem az anyagi, sem a személyi áldozatot, hanem minden buzgalma odairányulna, hogy az a veszélynek kitett ifjú valamilyen jó nevelőintézetbe kerüljön, kopogtatna a gazdagok ajtaján, hogy jótevőt találjon ennek az ifjú léleknek, egy védőt, szerető nevelő atyát.

Don Bosco így mondta: „Oh Segítő szent Szűz, óvd meg a vallástalanságtól s a büntől a hiszékeny ifjúságot.”

A legégetőbb szükség.

Az ifjúság fentemlített két ellenségével szemben áll a modern kor két fontos követelménye: *vallási ismeretek terjesztése és a keresztény hitélet ki-mélyítése.*

Don Bosco munkatársai leszünk, ha támogatjuk a katolikus missziós munkát, a civilizált s a pogány népek között egyaránt. Tehát ne tagadjuk meg soha támogatásunkat a missziós intézményektől. Adakozzunk pénzt, ruhát, vagy értéktárgyakat, ha módunkban van, ha pedig magunk nem vagyunk ilyen helyzetben, ismertessük és propagáljuk az eszmét a társaságban s ismerőseink baráti körében. Főleg pedig támogassuk lelki értékkel, imával, jó cselekedetek felajánlásával, kötelességeink lelkiismeretes végzésével, szenvedések, megpróbáltatások elviselésével, a kísértések hőslelkű legyőzésével. Mert a missziók ügyének sokkal hatalmasabb lendületet ad a természetfeletti segítség, mint bármilyen hatalmas anyagi támogatás.

Ha érezzük, hogy a harag s indulat ki akar törni belőlünk s panaszra és

zúgolódásra akar nyílni ajkunk, mérsékeljük magunkat s mondjuk magunkban: Istenem, eltűröm ezt békével s felajánlom a misszionáriusokért, akik szerte a világon hirdetik a mi szent vallásunkat.

Ha kísért a bűn, hívjátok segítségül a boldogságos Szűz és boldog Don Bosco közbenjárása által az Isten kegyelmét és mondjátok magatokban: „Uram, én nem akarlak téged megbántani, nehogy cselekedetemmel elvegyem a misszionáriustól a segítséget. Ki tudja, talán éppen abban a pillanatban, az áldozatokra való tekintettel, elküldi Isten az Ő kegyelmének nyarát valamely szegény hitetlennek, hogy megtérhessen. Ti ezt most nem tudjátok, de tudni fogjátok később, amikor a paradicsomban az a lélek köszönetet mond nektek megmentéseért.

Mikor fényüzési cikkekre, vagy egyéb felesleges dolgokra akarunk pénzt pazarolni, mondjuk magunkban: ez a pénz, amit most feleslegesen el akarok költeni, nagy szolgálatot tehetne a misszionáriusnak, hogy a hit világosságát elvigye mennél több tudatlan pogány-

hoz; jobb lesz, ha megtakarítom s elküldöm neki. Meg lehetünk győződve s a másvilágon meg fogjuk látni, ezt a pénzt használtuk fel leghelyesebben.

Ha ismerünk olyan személyeket, akik áldozni is hajlandók a szent ügyért, de nem ismerik a legjobb módját, akkor utánozzuk Don Boscót, aki egy úrnőnek arra a kérdésére, hogy mire fordíthatná a legüdvösebben a pénzét, azt válaszolta tenyerét odatartva: adja ide s én eljuttatom azokhoz, kik Isten országának terjesztésére fogják fordítani.

Don Bosco így mondta:

„Tudják-e Önök, mire szolgálnak azok a szeretetadományok, melyeket Don Bosco kezeihez juttatnak? Arra, hogy mennél több veszélyben forgó gyermeket karolhassunk fel, kiknek mindennapi kenyerük mellett lelki táplálékukról is gondoskodnunk kell, hogy megfelelő szellemi és ipari kiképzést nyerve, tisztességes családtagok s a haza érdemes polgárai lehessenek. Arra szolgálnak a szeretetadományok, hogy felhasználásukkal az emberi társadalom-

nak munkás és hasznos tagokat, az egyháznak erényes és jellemes férfiakat, az égi hazának pedig egykoron boldog lakókat neveljünk. Arra szolgálnak, hogy az ifjúság részére igaz, jó tanítókat képezzünk, a népnek buzgó papokat adjunk, a szegény vadakhoz önfeláldozó misszionáriusokat küldjünk; arra szolgálnak, hogy Istennek házat építsünk, ahol a híveket szent vallásunkra tanítják és a szentségekkel megerősítik. Ahol a hívek Istent áldják és kárpótolják Őt azokért a rettenetes káromlásokért, melyeket az istentelenek elkövetnek. Arra szolgálnak, hogy a világban elterjesszük a jó könyvek ezreit, hogy széthintsük az egészséges életelveket, hogy szembeszálljunk a tévedésekkel, megerősítsük a lelkeket a hitben, hogy a tévelygőket visszahívjuk a helyes ösvényre és megerősítsük őket az erényben.

Mindezeknek a szeretetadományoknak az a végcéljuk, hogy az Isten országa terjedjen a földön, s az Úr Jézus uralkodjék az egyes embereken, a családokon, a társadalmon s az összes nemzeteken, hogy így mi is

hozzájáruljunk ahhoz, hogy a föld egyik sarkától a másikig megismerjék Őt, hogy beteljesedjék az Írás: És uralkodik egyik tengertől a másikig.

